

มุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา
เพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่*

VIEWPOINT FUTURISTIC LEARNING MANAGEMENT BY PRINCIPAL BUDDHISM
TO PROMOTE IN NEW NORMAL

พระวิสาร์ ญาณวีโร, ชรินทร์ มั่งคั่ง

PhraWisan Ñaṇvīro, Charin Mangkhang

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

Corresponding Author E-mail: wisankittipanapri09@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหนึ่งในสาระการเรียนรู้ของวิชาสังคมศึกษาซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมวิถีใหม่การเรียนรู้เท่าทันสื่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคมวิถีใหม่ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุขและรวมไปถึงพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอมุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่ในด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านมุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยใช้มุมมองเชิงอนาคตคือ อนาคตจากการคาดการณ์และอนาคตที่มีความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา 2) ด้านการส่งเสริมหลักธรรมในสังคมวิถีใหม่ (New Normal) โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ปธาน 4 ได้แก่ สังวรปธาน เพียรป้องกัน ปหานปธาน เพียรละทิ้ง ภavanaปธาน เพียรทำให้มีให้เป็นและอนุรักษปธาน เพียรดูแลรักษาไว้ในสังคมวิถีใหม่

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; พระพุทธศาสนา; สังคมวิถีใหม่

* Received August 4, 2021; Revised September 10, 2021; Accepted September 13, 2021

Abstract

Learning management according to Buddhist principles is one of the learning subjects of social studies, which is very important for the development of learners' competence to have knowledge and ability to live in a new way of social media literacy, a new way of social change to live with other people happily and to include the behavior of learners to be moral and ethical. In this academic article, the author presents a perspective on the future of learning management according to Buddhism in order to promote a new way of society in the following aspects: 1) Future perspective on learning management according to Buddhism using a futuristic perspective. The future from the forecast and a possible future in the management of learning according to the principles of Buddhism is Tiisikkha learning management system that consists of morality, concentration, and wisdom 2) The aspect of promoting Buddhism principles in a new way society (New Normal) by using Buddhism dharma principles, namely 4 principles of Padhāna, effort, namely Sangwarapadhāna, effort to avoid, Pahāna-padhāna, effort to abandon, Bhavanā-padhāna, effort to develop, and Anurakkhanā-padhāna, effort to maintain in new society or new normal.

Keywords: Learning Management; Buddhism; New Normal

บทนำ

ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เป็นวิชาหนึ่งของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งวิชาพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างจากวิชาอื่นๆ เพราะวิชาพระพุทธศาสนามีวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อขัดเกลาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองทาง (กายภาวนา) และจิตใจ (จิตภาวนา) รวมไปถึงการเป็นพลเมืองของผู้เรียนให้มีการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม สอนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพียงการเรียนรู้เพื่อประเทืองปัญญาและเพื่อประกอบอาชีพบางอย่างที่ตนชอบใจเป็นต้น (พิทักษ์ สีนาลาด, 2549) การเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเบื้องต้นประกอบที่สำคัญ 3 มิติ มิติแรกครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่ได้จบการศึกษาทาง ด้านพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่ได้รับการมอบหมายให้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งจึงเป็นสาเหตุที่ขาดครูที่มีความสามารถเฉพาะทาง ที่เข้าใจและรู้หลักของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง มิติสองหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ที่ผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์หรือผู้ที่เคยบวชเรียนมาก่อนนักวิชาการเหล่านี้ไม่มีความรู้ และประสบการณ์ทางโลกเพียงพอที่จะประยุกต์เข้ากับเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสาเหตุให้เนื้อหาบางส่วนยากไม่เหมาะสำหรับการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และมิติสามผู้เรียนขาด

แรงจูงใจในการเรียนเพราะว่าการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่เอื้อต่อการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป เช่น ไม่สามารถนำไปใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เหมือนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

มุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีหลักการและมีทักษะช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้ได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้หรือที่เรียกกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติกับผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผลซึ่งสอดคล้องกับ Hough & Duncan (1970) การจัดการเรียนรู้ หมายถึงกิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักการและเหตุผลเป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมมิติต่าง ๆ ได้แก่ 4 มิติคือ 1) หลักสูตร (Curriculum) จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนถึงการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น 2) การจัดการเรียนรู้ (Instruction) การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางไว้ 3) การวัดผล (Measuring) การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้ 4) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) ซึ่งมีความสำคัญในมิติของการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักการและแนวคิดของไทยที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งซึ่งคือ วิธีการสอนตามแนวพุทธธรรมโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542) ได้เมตตากล่าวแนะนำว่า การพัฒนาตนนั้นเป็นการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาในการดับทุกข์ ซึ่งในการบรรลุถึงอิสรภาพหลักอริยสัจสี่ เป็นวิธีแห่งปัญญาในกระบวนการแก้ปัญหาตามเหตุผลคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นหัวข้อง่ายๆ แต่เป็นเรื่องใหญ่ครอบคลุมพระพุทธศาสนาทั้งหมด ทุกข์ ได้แก่ ปัญหาสิ่งบีบคั้น จำกัด ขัดข้อง สมุทัย สาเหตุของปัญหา นิโรธหลักการและจุดมุ่งหมายของการแก้ปัญหา มรรค ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ได้สำเร็จ

สังคมวิถีใหม่มีการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ New Normal เกิดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแบบที่ไม่มีวันย้อนกลับมาเป็นเหมือนเดิม หากนิกภาพไม่ออกให้ลองนึกถึงความเปลี่ยนแปลงที่ค่อยๆ เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาจนเกิดเป็นความเคยชินและกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่ทำอยู่ในวันนี้ เช่น หลายคนเคยชินกับการทำงานอยู่ที่บ้านใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อต้องออกไปข้างนอก เว้นระยะห่างจากคนอื่น และไม่สัมผัสที่จะทำความสะอาดมืออยู่เสมอและในส่วนของการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาไตรสิกขา 3 ได้แก่ 1) ศีลสิกขา คือ เราสามารถปฏิบัติทำตามที่เป็นที่แพทย์แนะนำหรือการประกาศของรัฐบาลในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) 2) สมาธิสิกขา คือ การกำหนดจิตให้แน่วแน่มั่นคง ไม่ทำตัวเป็นกระต่ายตื่นตูม 3) ปัญญาสิกขา คือ ควรศึกษาหาความรู้ในการที่จะป้องกันโรค ไม่ว่าจะเป็นทางด้านช่องทาง

เอกสาร หนังสือ ทางออนไลน์ (พระครูธรรมศุท สุทธิวจโน (สุทธิพจน์), 2564) การศึกษาแบบดิจิทัลเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของนโยบายสังคมของรัฐและขอบเขตชีวิตเร่งด่วนในสังคมสมัยใหม่จากการแพร่กระจายของ COVID-19 ทำให้สถาบันการศึกษาต้องแนะนำเทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกลทุกระดับอย่างเร่งด่วน โดยมุ่งเน้นที่ความเป็นไปได้ในการเรียนรู้ทางไกล การสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพสำหรับการจัดการศึกษาทางไกลในบริบทของโลกาภิวัตน์ของการศึกษา (Poddubnaya, T. N., 2021)

หลักการและความสำคัญในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในท่ามกลางลัทธิศาสนาทั้งหลายในอินเดีย ซึ่งมีทั้งอำนาจและอิทธิพลเป็นการยากที่พระพุทธศาสนาจะอุบัติขึ้นและแผ่กระจายไปให้กว้างขวาง อยู่กับชีวิตจิตใจของคนเป็นจำนวนมาก เพราะชีวิตจิตใจของคนอินเดียในสมัยนั้นมีแบบแผนการปฏิบัติตามลัทธิศาสนาต่างๆ ที่มีมาก่อนแล้วนั้นจึงอาศัยบุคลิกภาพอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า กับคำสอนอันประกอบไปด้วยหลักเหตุผลของพระพุทธศาสนาจึงเป็นปึกแผ่นเจริญก้าวหน้ามาด้วยดีและลักษณะเด่นของพระพุทธศาสนาไม่ได้มีรากฐานมาจากฤทธิ์เดช ปาฏิหาริย์ แต่เป็นศาสนาที่มีเหตุผลและคุณงามความดีที่เห็นได้จริงพระพุทธศาสนาเป็นตัวอย่างแบบประชาธิปไตยที่เก่าแก่ที่สุดของโลก มีหลักการและพิธีการที่ทันสมัยมาถึงปัจจุบัน การจัดการเรียนตามพระพุทธศาสนา มีอยู่ 3 ประการ 1) การเรียนรู้ต้องเริ่มต้นที่ตนเอง (Self-Learning) สอนให้เกิด ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา และการตรวจสอบตนเองเพื่อปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ 2) การเรียนรู้ต้องควบคู่กับการปฏิบัติ (Learning by Doing) ต้องการให้ผู้เรียนเกิดปัญญา ความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวง 3) การเรียนรู้ต้องควบคู่กับความสนุกสนาน (Enjoy Learning) ผู้เรียนมีความสุขที่ได้หลุดพ้นจากความไม่รู้เช่น การใช้วิธีเล่นเป็นการเรียน (Play Way : Playing is Learning) การเล่านิทานหรือ กรณีตัวอย่าง (Case Study) หรือการให้ลงมือปฏิบัติจริง (พระครูวินัยธรวรรณญาณวโร และคณะ, 2564) การพัฒนาผู้เรียนตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทยนำหลักไตรสิกขา 3 คือศีล สมาธิและปัญญา มาเป็นองค์ความรู้หรือเครื่องมือเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูหรือสถานศึกษาซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาการทางด้านกาย (กายภาวนา) 2) พัฒนาการทางด้านสังคม (ศีลภาวนา) 3) พัฒนาการทางจิต (จิตภาวนา) และ 4) พัฒนาการทางด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยใช้หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อประกอบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดีคนเก่ง และมีคุณธรรมอยู่ในจิตใจจนผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นเยาวชนหรือพลเมืองที่ดีของสังคมไทยได้ (พระศกดิ์ดีดา ฉนทโก และสมศักดิ์ บุญปุ, 2558)

วิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา

ปรัชญาพื้นฐานการสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ต่างจากศาสนาทั่วไป จนบางทีผู้ที่มีความหมายจากแง่ของศาสนาอื่นๆ ไม่ถือว่าเป็นศาสนา หรือมีขณะนั้นก็ถือกันว่าเป็นศาสนาแห่งปัญญา เพราะไม่บังคับศรัทธา แต่ถือปัญญาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ให้เสรีภาพทางความคิด ไม่เรียกร้องและไม่บังคับความเชื่อ ไม่กำหนดข้อปฏิบัติที่บังคับแก่ศาสนิกชน แต่ให้พิจารณาเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542)

สาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงสอน

เป็นเพราะพระกรุณาคุณดังปรากฏในเมธกถา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540) ได้กล่าวว่า ต้องการช่วยผู้มีโอกาสบรรลุประโยชน์แต่ไม่รู้ประโยชน์นั้นเมื่อ ขาดศัสตราหรือผู้สอน การศึกษาหรือสิกขาเป็นสาระสำคัญของการสอนในทางพระพุทธศาสนาซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นอยู่ 3 ด้านโดยสอดคล้องกับองค์ประกอบและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มีอยู่ 3 ด้าน คือ พฤติกรรมจิตใจและปัญญาซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึงการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาอย่างถูกต้อง สมาธิคือ การฝึกฝนพัฒนาด้านจิตใจมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรมเนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนาและเป็นไปตามเจตจำนงหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาดังมาแล้วก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่พึงงามได้ ปัญญาคือ การพัฒนาปัญญาช่วยดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จช่วยดำเนินเข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามและช่วยให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตที่พึงงาม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) 2540) ได้กล่าวว่า ในส่วนของเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อนำไปสู่วิธีแก้ปัญหามีสาระสำคัญ 4 ประการคือ

1. ปัญญาเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นไปในตัวผู้เรียนเอง
2. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรช่วยชี้แนะทางการเรียนรู้
3. วิธีสอนอุปายและกลวิธีต่าง ๆ เป็นสื่อเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน
4. อิสระภาพในทางความคิดเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างปัญญา

สรุป บุคคลผู้เป็นผลผลิตของระบบการศึกษาที่มีปัญหานี้เป็นพื้นฐาน จะมีคุณลักษณะ 3 ด้านคือ อัตตัตถะ คือ บรรลุอรรถประโยชน์ของตนมีความเจริญงอกงามด้วยสติปัญญาและคุณธรรม อัตตนาถะคือ พึ่งตนได้ปกป้องตนเองได้ ไม่เป็นตัวก่อปัญหาหรือ ภาระแก่สังคม และปรัตถะคือ มีพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อผู้อื่นเพื่อเกื้อกูลต่อการอยู่ร่วมกันทำประโยชน์ต่อสังคมได้และเป็นผู้ที่ดี

จุดมุ่งหมายการสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธศาสนา ได้แบ่งบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ เสขบุคคล ผู้ที่ยังต้องศึกษา กล่าวคือ น้อมใจไปด้วยศรัทธา ประคองความเพียร ตั้งสติ กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ ละธรรม

ที่ควรละ เจริญธรรมที่ควรเจริญ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง และอเสขบุคคล คือ ผู้ที่จบการศึกษาแล้ว (อุทัย วรเมธีศรีสกุล และคณะ, 2561) ดังนั้นความสุขจึงแยกออกเป็นหลากหลายแบบลักษณะและคุณค่าแตกต่างกันไปเช่น สุขของคฤหัสถ์สุขต้องอาศัยวัตถุ และสุขระดับสูงกว่าเช่น นักบวชต้องเว้นจากวัตถุเพื่อสุขที่ไม่อาศัยวัตถุและประณีตกว่าเป็นต้น

วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า

วคิน อินทสระ (2561) วิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายแบบหลายอย่างที่น่าสังเกตพบบ่อย ๆ คงจะได้แก่วิธีการสอนดังต่อไปนี้

1. แบบสากัจฉา หรือสนทนา วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ใช้บ่อย ไม่น้อยกว่าวิธีใด ๆ โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้าหรือทรงพบนั้นยังไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนายังไม่รู้ไม่เข้าใจหลักธรรมในการสนทนาพระพุทธเจ้ามักจะเป็นฝ่ายถาม นำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุดในหมู่พระสาวกพระองค์ทรงใช้วิธีนี้ไม่น้อยและทรงส่งเสริมให้สาวกสนทนาธรรมกัน อย่างในมงคลสูตรเป็นต้น

2. แบบบรรยาย วิธีสอนแบบนี้ น่าจะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวัน ซึ่งมีประชาชนหรือพระสงฆ์จำนวนมากและส่วนมากเป็นผู้มีพื้นความรู้ความเข้าใจกับมีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้วมาฟังเพื่อหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมและหาความสงบสุขทางใจ นับได้ว่าเป็นคนประเภทและระดับใกล้เคียงกันพอจะใช้วิธีบรรยายอันเป็นแบบกว้าง ๆ ได้ ลักษณะพิเศษของพุทธวิธีการสอนแบบนี้ที่พบในคัมภีร์บอกว่าทุกคนที่ฟังพระองค์แสดงธรรมอยู่ในที่ประชุม นั้น แต่ละคนรู้สึกว่พระพุทธเจ้าตรัสอยู่กับตัวเองโดยเฉพาะซึ่งนับว่าเป็นความสามารถ อัจฉริยะอีกอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า

3. แบบตอบปัญหา ซึ่งผู้ที่มาตอบปัญหานั้นนอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่าง ๆ แล้วโดยส่วนมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่นบ้างก็มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอนทางฝ่ายพระพุทธศาสนา หรือเทียบเคียงกับคำสอนในลัทธิของตนซึ่งบ้างก็มาถามเพื่อรองภูมิ บ้างก็เตรียมมาถามเพื่อข่มปราบให้จน หรือให้ได้รับความอับอายในการตอบ พระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาคุณลักษณะของปัญหาและใช้วิธีตอบให้เหมาะสม

4. แบบวางกฎข้อบังคับ เมื่อเกิดเรื่องมีภิกษุกระทำความผิด อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นครั้งแรกพระสงฆ์หรือประชาชนเล่าลือ โพนทนาติเตียนกันอยู่ มีผู้นำความทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ก็จะทรงเรียกประชุมสงฆ์ สอบถามพระภิกษุผู้กระทำความผิดเมื่อเจ้าตัวรับแต่ความเป็นสัตย์จริงแล้ว ก็ทรงตำหนิ ชี้แจง ผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม พรรณนาผลร้ายของความประพฤติไม่ดีและคุณประโยชน์ของความประพฤติที่ดีงามแล้วทรง แสดงธรรมกถาที่สมควรเหมาะสมกับเรื่องนั้น จากนั้นจะตรัสให้สงฆ์ทราบบว่า จะทรงบัญญัติสิกขาบทโดยถลงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติให้ทราบและทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนั้น ๆ ไว้โดยความคิดเห็นชอบพร้อมกับของสงฆ์ในท่ามกลางสงฆ์และด้วยความรับทราบร่วมกับของสงฆ์เป็นต้น

สรุป โดยวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้กล่าวมาแล้วมีลักษณะดังนี้ สอนแบบสาธิตหรือสนทนา สอนแบบบรรยาย สอนแบบตอบปัญหา สอนแบบวางกฎข้อบังคับ การรู้จักจังหวะและโอกาส และความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการด้วยลักษณะการสอนที่มีความเข้าใจง่าย ลุ่มลึก ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุด ตามหลักทางพุทธปรัชญาเป็นต้น

ทฤษฎีอนัตตา (Non-Ego Theory)

พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อน อินทปัญโญ) (2536) ในด้านที่เป็นอเทวนิยมนั้นมีความสำคัญ 2 ประการซึ่งประกอบด้วย 1) มีทัศนะ ว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไปโดยเหตุปัจจัยของมันไม่มีผู้สร้างหรือผู้กำหนดลิขิตและ 2) ทัศนะ ว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะปลดปล่อยตนเองได้ด้วยตนเองหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าไม่มีใครปลดปล่อยมนุษย์ได้นอกจากตนเองสำหรับความดับแห่งทุกข์นั้นแก้กันได้แก่ อริยสัจสี่ ซึ่งในอริยสัจสี่นี้มีทฤษฎีสำคัญคือไตรลักษณ์เมื่อกล่าวโดยสังเขปได้แก่ทฤษฎี รัชชาซึ่งเป็นกรดภาวะวิสัยที่ใช้กับสิ่งทั้งหลายมีประโยชน์ลึกสำหรับอนาคตศึกษาสามารถนำมาใช้ร่วมกับทฤษฎีทางสังคมวัฒนธรรมและทฤษฎีทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้และทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการศึกษาอนาคตซึ่งอนัตตามีแนวคิดสำคัญอยู่ 4 ประการดังนี้

1. ไม่มีตัวตนที่แท้จริงของสิ่งนั้นยืนตัวเป็นแก่นเป็นแก่นอยู่
2. สภาพที่ปรากฏนั้นเกิดจากองค์ประกอบที่หลากหลายได้รังสรรค์ปรุงแต่งขึ้นมา
3. องค์ประกอบเหล่านั้นเกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายอยู่ตลอดเวลาและสัมผัสเป็นปัจจัยซึ่งเป็นกระบวนการคิด
4. ถ้ากำหนดแยกออกเป็นกระบวนการคิดย่อมมากมายก็มีความสัมพันธ์เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (Moral Tree Theory)

อรอุมา เจริญสุข (2553) ได้นำเสนอทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมศึกษาตัวแปรจำกัดที่มีการส่งผ่านพฤติกรรม จริยธรรมของนักเรียนซึ่งพบว่าผลจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลอิทธิพล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตลักษณะกับด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจริยธรรมผ่านปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์นั้นทำให้ทราบว่ามีความสัมพันธ์กันและความได้รับเสริมสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นส่วนปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญ ประการหนึ่งของเยาวชนสาระที่ได้นี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมและพฤติกรรมของนักเรียนที่พึงประสงค์ซึ่งมีกรอบแนวคิดต้นไม้จริยธรรมประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้นแสดงถึงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของคนไทยที่รวมเข้าเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีซึ่งมีพฤติกรรมเพื่อต่อการพัฒนาประเทศ
 2. ส่วนที่เป็นลำต้นเป็นส่วนที่ต้องคำนึงใบดอกผลจึงต้องเป็นส่วนที่แข็งแรงประกอบด้วยลักษณะแต่ละด้าน
 3. ส่วนที่เป็นรากที่สำคัญจะดูดซึมซับเก็บไว้ว่าเป็นประสบการณ์ของจิตที่สำคัญ
- สรุป ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับความเป็นพลเมืองดีจิต แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผล ระหว่างจิตกับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ช่วยให้เข้าใจแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตจำเป็นต้องใช้จริยธรรมมากำกับตนเองเพื่อให้แสดงถึงพฤติกรรมอันพึงประสงค์เพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่และพลเมืองโลกที่มีปัญญาทางธรรมการะธรรมและสามัคคีธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทางบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศเป็นต้น

เสนอมุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่

วิธีสอนแบบพยากรณ์

วศิน อินทสระ (2561) วิธีสอนแบบตอบปัญหาผู้ที่ถามปัญหานอกจากมีความสงสัยข้อธรรมในโดยส่วนมากเป็นผู้นับถือศาสนาหรือลัทธิอื่นเพื่อต้องการดูคำสอนทางพระพุทธศาสนาหรือเทียบเคียงกับคำสอนในลัทธิของตนการตอบปัญหานี้พระพุทธเจ้าทรงมีการตอบปัญหาอยู่ 4 วิธีมีดังต่อไปนี้

1. เอกังสพยากรณ์ ปัญหาที่พึงตอบยืนยันทันทีเป็นปัญหาแง่เดียวที่ผู้ถาม ถามด้วยความบริสุทธิ์ใจอยากรู้จริงฟังแล้วก็ได้ประโยชน์
2. วิทักขพยากรณ์ ปัญหาที่ควรแยกประเด็นตอบซึ่งเป็นปัญหาที่ตอบได้หลายแง่มุมตามความเหมาะสมหรือตามสถานการณ์นั้นๆ
3. ปฏิปุจฉาพยากรณ์ ปัญหาที่พึงย้อนถามก่อนแล้วจึงต้องเป็นปัญหาที่ผู้ถามมักจะเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ อยู่แล้วเป็นเบื้องต้น การย้อนถามในเรื่องอุปมาง่าย ๆ เสียก่อนเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจปัญหาที่สลับซับซ้อน
4. รูปนพยากรณ์ ปัญหาที่ไม่ตอบซึ่งเป็นปัญหาทางอภิปรัชญาหรือปรมัตถสัจจะอันลึกซึ้ง ซึ่งไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ดับทุกข์ ผู้ถามมักจะชวนทะเลาะ ถกเถียง และการอวนภูมิปัญญาของตนมากกว่าที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจและพึงสังเกตว่าปัญหาลักษณะนี้ไม่ควรตอบเป็นต้น

ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา และธัญพร สุนทรธรรม (2561) ได้กล่าวว่า การมองอนาคต (Foresight) คือ การวิเคราะห์ คาดการณ์และอธิบายการเปลี่ยนแปลงในอนาคตโดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับ การเปลี่ยนแปลงในอนาคตหรือเพื่อการออกแบบอนาคตที่พึงประสงค์การมองอนาคต 2 แบบมีดังนี้

1) การมองอนาคตไม่ได้จำกัดแต่เพียงการวิเคราะห์และการคาดการณ์อนาคต แต่ยังรวมถึงการออกแบบอนาคตซึ่ง “อนาคต (Futures)” ในที่นี้มีความเป็น “พหุพจน์ (Plurality)” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น “อนาคตทางเลือกที่หลากหลาย (Alternative Futures)”

2) การมองอนาคต ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีหลายขั้นตอน (Multiple Steps) ใช้เวลานานและอาจมีลักษณะเป็นการวนซ้ำ (Iteration) ยกตัวอย่างเช่น การมองอนาคตในประเด็นใดประเด็นหนึ่งอาจใช้เวลา 1-2 ปีประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การออกแบบตัวแบบเทคโนโลยีแห่งอนาคต การสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคอนาคตต่าง ๆ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความเห็นจากหลายภาคส่วนเป็นต้น

องค์ประกอบของการมองเชิงอนาคตและเครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Tool) ในคู่มือนี้มีประกอบด้วย 3 องค์ประกอบมีดังนี้

1) มุมมองต่ออนาคต (Perspectives about the Futures) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ (Implication) สำหรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในปัจจุบันให้เป็นไปตามอนาคตที่คาดหวัง

2) มินัยยะต่อการวางแผน (Implications for Planning) ซึ่งได้แก่ การเรียงลำดับของประเด็นที่สำคัญก่อนหลัง (Prioritization) การระบุความเสี่ยงในอนาคต (Risk Identification)

3) กระบวนการตัดสินใจร่วมกัน (Participatory and Deliberative Process) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤตในทัศนะของพระไพศาลซึ่งท่านเห็นว่าพุทธศาสนาอาจกลายเป็นเพียง “ร่างทรง” ของบริโภคนิยม โดยไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้ทั้งแก่ตัวเองและชุมชนรอบข้างและได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา พระไพศาลได้แนะนำว่าควรนำหลักธรรมสำคัญคือ โลกุตระธรรมต้องถูกนำกลับคืนมาสู่สังคมวิถีใหม่ รวมถึงนำหัวข้อหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิถีใหม่มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสมัยหรือปัจจุบัน

สรุป มุมมองอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งมีกระบวนการและมีเครื่องมือที่มองหลากหลายขั้นตอนเช่น การมองวิเคราะห์เหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน และการมองคาดการณ์จากเหตุที่เกิดขึ้น ดังนั้นแล้ววิธีการสอนแบบพยากรณ์สามารถวิเคราะห์มุมมองการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาในสังคมวิถีใหม่ โดยการนำหลักธรรมที่สำคัญเช่น โลกุตระธรรมมาประยุกต์ใช้ในสังคมวิถีใหม่ได้เป็นต้น

สังคมในชีวิตวิถีใหม่

สภาวะเศรษฐกิจโลกหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐช่วงระหว่างปี 2007-2009 สาเหตุที่ต้องใช้คำว่า “New Normal” เพราะเดิมทีวิกฤติเศรษฐกิจจะมีรูปแบบ

ค่อนข้างตายตัวและเป็นวงจรเดิมคือเมื่อเศรษฐกิจเติบโตไปได้ช่วงระยะหนึ่ง จะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจและหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจไม่นานเศรษฐกิจก็จะเริ่มฟื้นตัวแล้วก็กลับมาเติบโตได้ดีอีกครั้ง สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ จนเรียกได้ว่าเป็น “เรื่องปกติ” (Normal) เช่น การพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจมากเกินไป ทั้งที่หลายประเทศมีหนี้สาธารณะสูงมากการยืมเงินจากอนาคต เพื่อแลกกับการเติบโตทางเศรษฐกิจจะส่งผลให้เติบโตได้ลดลงในอนาคต

การเปลี่ยนวิถีอย่างฉับพลันเข้าสู่ยุค “ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” บุคคลต้องคิดใหม่เปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ทุกองค์กรต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดการจัดการ ทุกประเทศต้องเปลี่ยนกระบวนการคิดในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์กระบวนการคิดการศึกษาสร้างคนไทยยุคใหม่จึงน่าจะเป็นกระบวนการคิดสำหรับการเตรียมสู่วิกฤตของทุกองค์กร ทุกประเทศและเป็นกระบวนการคิดที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไทยไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ในอนาคต (พหล สง่าเนตร, 2563) การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ในสังคมไทยเมื่อมีวิกฤตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตใหม่ เป็นพฤติกรรมไม่เหมือนเดิมที่เรียกกันว่า (New Normal) “ความปกติใหม่” ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ต้องเว้นระยะห่างทางสังคม การใส่ใจสุขภาพ การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กับการลงทุนและการใช้อินเทอร์เน็ตตามโลกที่เข้าสู่ยุคการตลาดดิจิทัล ทางเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชัน และการเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การปรับตัวต้องมีสติรู้ รู้ความบกพร่องของตัวเองและแก้ไข พยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนจนเกิดเป็นความเคยชินในสิ่งที่ดีงาม ด้วยหลักธรรมปธาน 4 โดยรู้จักฟังตนเอง เพียรละเลิกสิ่งที่ไม่ดี ทำให้เป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ สิ่งที่ไม่เคยทำก็ต้องทำ และการเพียรรักษาทำในสิ่งที่ดี ใช้การดำเนินชีวิตใหม่อย่างมีความสุข (ปรโมทย์ ยอดแก้ว, 2564) การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมด้านพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในวิถีชีวิตความปกติใหม่ (New Normal) เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นวงจร PAOR & R ประกอบด้วย 1) ขั้นการวางแผน (Planning) 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) (Action) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection) 5) ขั้นผลลัพธ์ (Results of Implementation) พฤติกรรมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม (Behavioral Outcome) (ธัญญ์ณภัส วรรณเกษม, 2564)

สรุป สังคมในวิถีชีวิตใหม่เป็นการดำรงชีวิตแบบใหม่ เพื่อให้เกิดปลอดภัยจากการติดเชื้อควบคู่ไปกับการพยายามรักษา และฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจ ธุรกิจนำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนถึงพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตรประจำวันเกิดการบ่เบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติเช่น มิติด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ ๆ จนในที่สุด เมื่อ

เวลาผ่านไปจนทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม ชีวิตวิถีใหม่เป็นต้น

การศึกษาเพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่

การเรียนรู้ (Online Learning) ซึ่งเป็นการอยู่บ้านแต่สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาและการค้นหาตัวตนสิ่งหนึ่งก็คือการหาความรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเองด้วยการเรียนรู้ซึ่งสามารถเลือกเรียนในช่วงเวลาที่สะดวกได้ตามความต้องการ สามารถย้อนกลับมาเพื่อทบทวนเนื้อหาและทำความเข้าใจใหม่ได้ และประหยัดเวลาในด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวใหม่ในรูปแบบออนไลน์เช่น การชมพิพิธภัณฑ์เสมือน (Virtual Museum) การเที่ยวพิพิธภัณฑ์ออนไลน์ (Virtual Exhibitor) และการเข้าชมแกลอรีชื่อดังต่างๆ (Virtual Gallery) การศึกษาพฤติกรรมชีวิตวิถีใหม่ของนักเรียนในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งพบว่าพฤติกรรมชีวิตวิถีใหม่ของนักเรียนในช่วงสถานการณ์ COVID-19 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88) เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานพบว่าระดับชั้นปีที่ศึกษามีพฤติกรรมชีวิตวิถีใหม่ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (สิริรัตน์ ช่อฉาย, 2564) การใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เช่น ไม่ออกจากบ้านสั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่การเล่นแบบออนไลน์ผ่าน (Zoom Application) และ(Google Doc) ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดจึงก่อให้เกิดวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และการปรับตัวทั้งด้านการงาน ด้านการเรียนและด้านธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ, 2563)

การเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่ในยุคเปลี่ยนผ่านการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนเป็นรูปแบบสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชั้นเรียนออนไลน์ การส่งเสริมการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่ซึ่งได้นำเสนอรูปแบบ (SMILES) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) Strategy การวางแผนกลยุทธ์ออกแบบการจัดการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) Motivation การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นและเสริมแรงผู้เรียน 3) Interactive สร้างปฏิสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมผู้เรียนผู้สอน 4) Learning Activities การเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ห้องกลับด้าน 5) Evaluation ด้านการประเมินกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 6) Sprightly การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน และการบูรณาการโดยการประยุกต์ใช้ในห้องเรียนออนไลน์ (อลงกรณ์ เกิดเนตร, 2564) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตั้งใจอย่างต่อเนื่องต่อการเรียนในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคกลางมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับมากและมีทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์และการตั้งใจอย่างต่อเนื่องต่อการเรียนในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่อยู่ในระดับปานกลางส่วนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในส่วนขององค์ประกอบด้านความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ และด้านความสอดคล้องในการใช้งานมีอิทธิพลทางบวกต่อ

ทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์ และมีทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์ทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่สอดคล้องในการใช้งานเท่านั้นที่ส่งผลต่อการตั้งใจอย่างต่อเนื่องต่อการเรียนในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ (สุพจน์ อิงอาจ, 2564)

สรุป การศึกษาในสังคมวิถีใหม่หรือการเรียน Online ซึ่งมีความสำคัญแล้วควรจำเป็นสำหรับสถานการณ์ COVID - 19 ในปัจจุบันเพราะว่า ครู นักเรียน ไม่สามารถทำการจัดกิจกรรมการเรียนตามปกติได้ดังนั้นการเรียน Online จึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ (Online Learning) โดยผ่านเทคโนโลยีหรือ (Zoom Application) (Google Doc) และ (Microsoft Teams)

การจัดการเรียนรู้ในสังคมวิถีใหม่ด้านพระพุทธศาสนา

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (2563) ได้กล่าวว่า มุมมองเชิงทางพระพุทธศาสนากับ “วิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ชาวพุทธต้องปรับตัวกัน ต้องมีสติรู้ และรู้ความบกพร่องของตัวเองแล้วแก้ไข พยายามปรับปรุงหรือต้องเปลี่ยนแปลงจนเกิดเป็นความเคยชินจึงเกิดเป็น New Normal ในส่วนหลักธรรมที่นำมาใช้ในวิถีชีวิตใหม่หรือ (New Normal) ท่านแนะนำให้ใช้ ปธาน 4 มีดังนี้

1) สังวรปธาน แปลว่า เพียรป้องกัน การป้องกันในแบบ New Normalเช่น รัฐบาลออกกฎออกระเบียบ เป็นการป้องกันทั้งหมด การมีเคอร์ฟิว การมีพระราชกำหนด ให้สวมหน้ากากอนามัย ให้ล้างมือ ให้นั่งเว้นระยะห่างกันไม่คลุกคลีหรือ การห้ามไม่ให้เปิดบาร์เปิดคลับสนามมวยแหล่งมั่วสุม

2) ปหานปธาน แปลว่า เพียรละเลิก หึงอะไรต่าง ๆ ที่ไม่ดี มีกฎกติการะเบียบป้องกันไว้แล้ว แล้วในขณะที่เดียวกันก็ให้ทิ้งให้เลิก เช่น คนที่ชอบเที่ยวเตร่ ก็ต้องละทิ้ง คนที่ชอบขกมวยดูมวย คนที่ชอบไปบาร์ไปคลับ คนที่ชอบกินเหล้าเมายามั่วสุมก็เลิกหมด ละทิ้ง การเลิกการละได้เนี่ยแหละท่านทั้งหลายก็เป็นเหตุให้เราปลอดภัย ไม่มี ไม่เป็น ถ้าเราไม่เลิก ไม่ละ ไม่ทิ้ง เคยเที่ยวเคยเตร่อย่างไร กินเหล้าเมายาอย่างไรทำอยู่อย่างนั้นเป็นปกติโรคก็จะระบาดแล้วก็จะล้มตายกันมาก

3) ภวานาปธาน แปลว่า เพียรภavana คำว่าภavanaในที่นี้ แปลว่าทำให้มี ทำให้เป็น แล้วท่านทั้งหลายก็มีวิถีชีวิตแบบใหม่ ไม่เคยทำก็ทำ ทำไม่เป็นก็ทำเป็น อย่างทำกับข้าวไม่เป็นพอเกิดภาวะแบบนี้ก็ฝึกทำกับข้าว ก็ทำเป็นทำเก่งเลย ไม่เคยอยู่บ้าน ก็อยู่กับครอบครัว ประหยัดใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายก็ปรับตัวใหม่ เปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่นี้เรียกว่า ภวานาปธานคือ New Normal

4) อนุรักษปธาน แปลว่า การเพียรรักษา เคยทำอะไรมาดี ปฏิบัติอะไรอย่างใดก็ทำไปปฏิบัติไปอย่างนั้น เคยทำวัดสวดมนต์อ่านหนังสือธรรมะก็อ่าน ฟังธรรมก็ฟัง รักษาไว้ไม่ทิ้ง ไม่ใช่อ้างว่ามีโควิดก็ทิ้งเมื่อมีเวลามากขึ้น อ่านหนังสือธรรมะมากขึ้นศึกษาธรรมะ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รักษาไว้ไม่ทิ้งอย่างนี้แหละก็เป็นปธานเหมือนกัน พุทธธรรมวิถีชีวิตใหม่กับการพัฒนาสุขภาพและเศรษฐกิจชุมชน ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุขภาพและ

เศรษฐกิจชุมชน เป็นการเรียนรู้จากการบอกเล่าของคนรุ่นก่อนและการปฏิบัติจริงนำมาถอดบทเรียน 2) การนำหลักพุทธธรรมวิถีชีวิตใหม่พัฒนาสุขภาพและเศรษฐกิจชุมชน โดยนำหลักธรรมเบญจศีล เบญจธรรมเพื่อพัฒนาสุขภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของบุคคลกลุ่มคนในชุมชน (ลัญจกร นิลาญจน, 2563) การศึกษา หลักธรรม ทิศ 6 ในพระพุทธศาสนากับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในยุควิถีปกติใหม่ 1) ปุริตถิมทิส หมายถึงทิศเบื้องหน้าคือ บิดามารดา 2) ทักขินทิส หมายถึงทิศเบื้องขวา คือ ครูอาจารย์ 3) ปัจฉิมทิส หมายถึงทิศเบื้องหลังคือ สามี ภรรยา 4) อุตตรทิส หมายถึงทิศเบื้องซ้ายคือ มิตรสหาย 5) เหมฐิมทิส หมายถึงทิศเบื้องล่างคือ ลูกจ้างกับนายจ้าง 6) อุปริมทิส หมายถึงทิศเบื้องบนคือ พระสงฆ์ สมณพราหมณ์ต้องปรับเปลี่ยนไปสู่ชีวิตวิถีใหม่ สำหรับคำว่า New Normal ในที่นี้จะใช้ในบริบทของ COVID - 19 ซึ่งทำให้หลักปฏิบัติหน้าที่ต่อกันของคนในสังคมต้องเปลี่ยนไปในฐานะชาวพุทธควรที่จะต้องศึกษา และทบทวนในหลักคำสอนที่ว่าด้วยเรื่องทิศ 6 เพื่อที่จะสามารถยึดเป็นหลักการปฏิบัติ (วิทิต บัวปรอท, 2564) การใช้ชีวิตในสังคมวิถีใหม่ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นคือ 1) ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ในชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) 2) การปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับการสอน 3) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การสอนในชีวิตวิถีใหม่ 4) ครูผู้สอนควรคำนึงในการออกแบบการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพในการเรียนมากที่สุด (พระปลัดสภาพร ปุ่มเป้า, 2564)

สรุป มุมมองเชิงการจัดการเรียนรู้ในสังคมวิถีใหม่ด้านพระพุทธศาสนา ชาวพุทธและพระภิกษุสามเณรควรมีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ COVID - 19 อย่างมีสติรู้ การเว้นระยะห่างทางสังคม และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เช่น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแพร่ผ่านทาง Online และการเรียน (Online Learning) เป็นต้น

สรุป

มุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่ โดยใช้มุมมองอนาคตว่าการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในอนาคตจะเป็นอย่างไรกับสถานการณ์ COVID - 19 จากสถานการณ์ปัจจุบันคือ “อนาคต” ซึ่งมาจากแนวคิดที่ว่า อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว ไม่แน่นอนและไม่คงที่ซึ่งสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า อนาคตสามารถมีได้หลากหลายรูปแบบเช่น อนาคตจากการคาดการณ์ (Projected Future) อนาคตที่มีสภาพเหมือนกับสถานการณ์ปัจจุบัน (Business as usual) หรือสามารถคาดการณ์ได้จากข้อมูลในอดีตและในปัจจุบัน อนาคตที่มีความเป็นไปได้ (Probable Futures) อนาคตที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณหรือเชิงสถิติแต่ระดับความเป็นไปได้ไม่สูงเท่ากับอนาคตจากการคาดการณ์ (Projected Futures) จึงทำให้การนำเสนออนาคตที่มีความเป็นไปได้

มักนำเสนอเป็นรูปพหุพจน์โดยระบุช่วงค่าความเชื่อถือเชื่อมั่น ดังนั้นในสถานการณ์ปัจจุบัน เกิดสังคมวิถีใหม่ที่มีการเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ในส่วนของการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาควรนำหลักธรรมที่เป็นโลกุตรธรรมที่ต้องถูกนำกลับคืนมาสู่สังคมวิถีใหม่เช่น ปธาน 4 หลักธรรม ทศ 6 ไตรสิกขา มาปรับให้เหมาะสมกับปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่ให้ชาวพุทธต้องปรับตัวกัน ต้องมีสติรู้ จากตนเองก่อนว่ามีความบกพร่องตรงไหนแล้วแก้ไขเช่น สวมหน้ากากอนามัย ให้ล้างมือ ให้นั่งเว้นระยะห่างกันไม่คลุกคลี และคนที่ชอบเที่ยวเตร่ ก็ต้องละต้องทิ้ง คนที่ชอบขบถมั่ววุ่น คนที่ชอบไปบาร์ไปคลับ คนที่ชอบกินเหล้าเมายามั่วสุมก็เลิกหมดเป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ. (2563). "New Normal" วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19: การงาน การเรียน และธุรกิจ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(3), 371-386.
- ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา และธัญพร สุนทรธรรม. (2561). คู่มือการมองอนาคต (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญ์ณภัส วิรัตน์เกษม. (2564). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมด้านพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในวิถีชีวิตความปกติใหม่ (New Normal) ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 7(2), 114-127.
- ปราโมทย์ ยอดแก้ว. (2564). การตลาดดิจิทัลกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ในสังคมไทย. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา*, 3(1), 11-22.
- พระครูธรรมศุฑ์ สุทธิวง (สุทธิพงษ์). (2564). การดำรงชีวิตวิถีใหม่ตามแนวพระพุทธศาสนา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 9(1), 197-209.
- พระครูวินัยธรรมรณณา ญาณวโร และคณะ. (2564). การเกษตรเชิงพุทธกับแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 3(1), 37-48.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- _____. (2542). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- _____. (2542). *ทางสายอิสราภาพของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระปลัดสถาพร ปุ่มเป้า. (2564). แนวทางการสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่ ท่ามกลางวิกฤตการณ์ COVID-19. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร*, 6(8), 388-403.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์. (2563). *วิถีชีวิตใหม่ New Normal*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2564, จาก <https://siamrath.co.th/n/166631>

- พระศักดิ์ดา ฉันทโก และสมศักดิ์ บุญปู. (2558). กระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 17(3), 144-153.
- พหล สง่าเนตร. (2563). การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่ยุค “ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ด้วย STAR STEMS. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 11(2), 1-9.
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2563). พุทธธรรมวิถีชีวิตใหม่ กับการพัฒนาสุขภาพและเศรษฐกิจชุมชนวัดพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 22(2), 87-102.
- วศิน อินทสระ. (2561). ไตรลักษณ์ (ออนไลน์). สืบค้น 10 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.jozh.net/index.pho?mo=3 &art=2456056>.
- วิฑิต บัวปรอท. (2564). ทิศ 6 ในพระพุทธศาสนากับการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในยุควิถีปกติใหม่. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 8(6), 208-221.
- สิริรัตน์ ช่อฉาย. (2564). ศึกษาพฤติกรรมชีวิตวิถีใหม่ของนักเรียนในช่วงสถานการณ์ COVID-19. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รำไพพรรณี*, 2(1), 1-14.
- สุพจน์ อิงอาจ. (2564). การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตั้งใจอย่างต่อเนื่องต่อการเรียนในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 18(1), 28-45
- อรอุมา เจริญสุข. (2553). การตรวจสอบโมเดลอิทธิพลของตัวแปรกำกับที่มีการส่งผ่านของพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 21(1), 81-94
- อลงกรณ์ เกิดเนตร. (2564). การจัดการชั้นเรียนออนไลน์ด้วยรูปแบบ SMILES เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ในยุคเปลี่ยนผ่านการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 13(1), 294-307.
- อุทัย วรเมธีศรีสกุล และคณะ. (2561). พุทธวิธีการเรียนการสอน. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 5(1), 71-81
- Hough, B., & Duncan, K. (1970). *Teaching description and analysis*. Addison-Westlu.
- Poddubnaya, T. N. (2021). Distance Learning Experience in the Context of Globalization of Education. *Propósitos y Representaciones*, 9, 1-7.